

Soru Cevap

Başbakan Ahmet Davutoğlu'nun İstifasının Neden ve Müsebbipleri

Soru:

Medyada Davutoğlu'nun Erdoğan tarafından istifaya zorlandığı konusu tartışılmaya devam ediyor. Bazıları Davutoğlu'nun başkanlık sistemi taraftarı olmadığı için, bazıları da Avrupa'ya mülteci akını konusunda AB ile müzakerelere tutuştuğu için görevden alındığını ileri sürüyorlar... Lütfen bu konuya açıklık getirir misiniz? Yaklaşık 14 yıldır Erdoğan'ın yanından hiç ayrılmayan Davutoğlu, Erdoğan'ın en yakın adamlarından biriydi. Nasıl bu kadar çabuk istifa edebilir? Ya da ettirilebilir? Bu konuyu açıklığa kavuşturmanızı rica ediyorum, teşekkür ederim.

Cevap:

İstifa etme veya ettirme koşulları yanı sıra karinelere de göz atıldığında, istifanın nedenleri ve müsebbipleri hakkında bir işaret verebilir. Durum aşağıdaki gibidir:

1- Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde ve Başbakan Ahmed Davutoğlu'nun birinci yılında Erdoğan ile refiki Davutoğlu arasında gözle görülür büyük bir anlaşmazlık zuhur etmedi. İkili, AKP liderliğinde Türk siyasi hayatının sembolü oldular. Ancak sevgi, sorumluluk ve liderlik yönünden Erdoğan'ın kişiliği Davutoğlu'nun kişiliğinden daha baskındır... Davutoğlu, gerek 2003-2009 yılları arasında Erdoğan'ın danışmanırken, gerek 2009-2014 yılları arasında Dış İşleri Bakanı iken, gerekse 2015 Haziran ayında Başbakan olduğu dönemlerde görev süresi boyunca Erdoğan ile herhangi bir anlaşmazlık yaşamadı. Fakat Erdoğan'ın kişiliği, mevcut anayasaya göre sembolik Cumhurbaşkanı olmayı kabul etmez. Erdoğan, cumhurbaşkanını devletin birinci adamı yapacak yeni bir anayasa yapmak için uygun koşulları bekliyor. Ama AKP, 2014 seçimlerinde alışlagelen mutlak çoğunluğu elde edemedi. 2014 seçimleri, Erdoğan'ın çok arzuladığı başkanlık sistemi için anayasa değişikliğine olanak vermedi. Çoğunluğu elde etmek umuduyla erken seçim kararı aldı.

2- 2014 seçimleri sonrasında Davutoğlu'nda Erdoğan'ı rahatsız eden iki şey belirdi:

Birincisi: Davutoğlu'nda başkanlık sistemine yönelik bir isteksizlik, özellikle 2015 Haziran seçimlerinden sonra başkanlık sistemini askıya alması. Bir televizyon programına katılan Davutoğlu, "Başkanlık sistemine geçmek istedik ama buna halk yetki vermedi. Şu anda yeni bir tablo var, herkes bu tabloyu var olan sistem içinde yönetmekle zorunludur" dedi. [11.06.2015 Milliyet] Başkanlık sistemini askıya almak, başkanlık sisteminde halkın Erdoğan'ı desteklemediği görüntüsünü vereceği için bu durum Erdoğan'ı rahatsız etti. Hâlbuki her daim Erdoğan, halk tarafından seçildiği ve halkın özellikle başkanlık sistemi konusunda kendisini desteklediğinden dem vuruyor.

İkincisi: Davutoğlu'nun Avrupa'ya mülteci akını konusunda AB ile müzakerelere tutuşması, müzakereler sırasında Davutoğlu'nu çevreleyen aura ve Avrupa'nın ona olan ilgisi. Hatta medyada yapılan bazı siyasi analizlerde, Türkiye ile Amerika birbirinden uzaklaşırken Türkiye ile Avrupa arasında güçlü bir yakınlaşmanın olduğu fısıltıları dolaşiyor! Tüm bu fısıltıların nedeni, Davutoğlu ile AB arasında uyum ve ahenk içinde yapılan müzakerelerdir. Bu insicam, Erdoğan ve arkasında Amerika'da Avrupa'nın özellikle Erdoğan gibi siyasi dehaya sahip olmayan, siyasi uyanıklık açısından feraset ve basiretsiz olan Davutoğlu'na nüfuz edebileceğine dair bir korku yarattı. Siyasi dehaya sahip Avrupa, kolayca ona nüfuz edebilir ya da en azından dostluğunu kazanabilirdi... Dolayısıyla Avrupa, hiç olmazsa dostluğunu kazanmak ve bu dostluğu farklı amaçlar uğrunda kullanmak için müzakereler aracılığıyla Davutoğlu'nu kandırmaya çalıştı...

Erdoğan ve arkasında Amerika, sırf dostluk için bile olsa Avrupa'nın Türkiye'ye sızmasını kesinlikle istemiyor!

3- Birinci olgu Erdoğan'ı irrite etmiştir. Ancak bu, en yakın dostunu aşağılayıcı bir şekilde görevden alacak kadar Erdoğan için bir tehdit teşkil etmez... Seçimlerde AKP başkanlık sistemine geçecek üçte iki çoğunluğu elde edemediği için Davutoğlu, seçimleri bu şekilde yorumlamıştır. Hatta diyelim ki Davutoğlu'nun bu seçim yorumu kasıtlı bile olsa ancak daha sonra tam tersi açıklamalar yapmıştır. Bu mesele sessizce halledilebilirdi.

Öyle görünüyor ki azmettirici olan ve Davutoğlu'nun bu şekilde görevden almayı gerektiren olgu ikincisidir. Erdoğan ve arkasında Amerika, Avrupa ile yakınlaşan tüm politikacılara bir ders ve mesaj vermek istemiştir... Davutoğlu, Avrupa ile birlikte hareket etmediği hatta hiçbir yakınlaşma olmadığı halde ve Erdoğan gibi Avrupa karşıtı ateşli açıklamalar yapmaksızın sadece biraz dostluk içinde Avrupalılar ile müzakerelere tutuştuğu için böyle bir akıbeta maruz kalmıştır!

Yukarıda belirtilen ikinci olgunun görevden alınmasının temel etkeni olduğunun kanıtlarına gelince, şunlardır:

A- Erdoğan, 1 Nisan 2016'da Amerika dönüşünde ve Obama ile görüşmesi akabinde görevden alma işlemlerine başladı... Dolayısıyla Amerika dönüşü, bu işlemleri uygulamaya başladı. Bu durum bize 30 Eylül 2015 Obama-Putin görüşmesini hatırlatıyor. Putin, ülkesine döner dönmez Suriye'ye hava saldırılarının başladığını duyurmuştu! Obama-Erdoğan görüşmesi sonrasında da Erdoğan, Davutoğlu'nu görevden alma işlemlerine start verdi. Bu da Amerika'nın bu konuda bir parmağının olduğunu gösteriyor. Çünkü Amerika, Avrupa'nın Türkiye'ye sızma olasılığının önünü kesmek ve Türkiye'nin sadece Amerikan siyasi güdümünde kalmasını istemiştir.

B- AB ile müzakerelerde bir anlaşmaya varılmak üzere iken Erdoğan, Davutoğlu'nu görevden alma işlemlerine ivme kazandırdı. 22 Mayıs 2016'da Al Hayat sitesinin bildirdiğine göre, "Görevden alma kararı, 4 Mayıs'ta Türkiye'nin AB ile çok önemli bir anlaşma yapmanın aşamasında olduğu konusunda Brüksel'den gelen "sevindirici" haberlerden hemen sonra alınmıştır... Avrupa Komisyonu, Schengen bölgesine vize muafiyeti ile ilgili olarak Türkiye'nin yıllardır peşinden koştuğu talebin kabul edildiğini duyurmuştu... Erdoğan ve Davutoğlu, bu sevinci kutlamak yerine Cumhurbaşkanı Erdoğan, Başbakan Davutoğlu'nu ikili toplantıya çağırdı. Toplantı bir buçuk saat sürdü. Toplantı sonrasında Davutoğlu'nun Erdoğan'ın ekibinden ayrılacağı duyuruldu. Bu, iki lider arasında en az on yıldır süren sarsılmaz ilişkinin pratik olarak koptuğu anlamına gelmektedir. Davutoğlu, AKP'nin birinci olağanüstü kongresinde oybirliğiyle AKP genel başkanı ve Erdoğan sonrasında 62. hükümetin başkanı olarak seçilmişti. Seçildiği andan itibaren Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Başbakanın işine müdahil olduğu görüldü. Zira Başbakan, ülkenin dış ve bölgesel politikalarının belirlenmesinde AKP organları üzerinden talimatlar almaya başladı..."

4 Mayıs Çarşamba günü Ahmet Davutoğlu ile Erdoğan arasında bir buçuk saat süren görüşmenin ardından Davutoğlu, 5 Mayıs 2016 Perşembe günü düzenlediği basın toplantısında "AKP'nin 22 Mayıs'ta düzenlenecek olağanüstü kongresinde genel başkanlığa aday olmayacağını açıkladı. Devamla "Benim tercihim değil, bir zaruret sonucudur" dedi ve "Partinin birlik ve bütünlüğü için genel başkan değişimini doğru buluyorum. Bu şartlar altında aday olmayı düşünmüyorum" diye de ekledi."

[05.05.2016 skynewsarabia]

4- Erdoğan, atılan şu adımlarla görevden alma kararı için uygun zemin hazırlamıştır:

A- 29 Nisan 2016 Cuma günü yapılan toplantıda il ve ilçe başkanlarını atama yetkisi Davutoğlu'ndan alınarak MKYK'ya verildi. 2 Mayıs 2016'da Reuters'in bildirdiğine göre "Cuma günü MKYK toplantısında alınan bu karar, yürütmenin yetkilerini isteyen Erdoğan ile parlamenter rejim değiştiğinde etkisizleşecek Davutoğlu arasında şimdiye dek süregelen gerilime yönelik en güçlü kanıttır..."

B- 1 Mayıs'ta yani Davutoğlu'nun görevi bırakmasından dört gün önce ve MKYK'nın aylık toplantısından iki gün sonra "Pelikan Dosyası" adıyla anonim kişi tarafından yayınlanan bir Blog

yazısı internete düştü. Bu Blog yazısı, Davutoğlu kararını açıklayana dek Türk siyasi ve medya çevrelerinde konuşulmaya devam etti.

Blog, belli bir ad taşımıyor, kaynak veya referansa da işaret etmiyor. Ancak ön girişinde okuyuculardan bu Blog yazısını “kendilerini Cumhurbaşkanı adaylarının” “bir serzenişi” olarak kabul etmelerini istemektedir... Blog yazısının ana teması, Hoca olarak anılan Ahmed Davutoğlu'nun Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın çizgisinden dışarı çıktığını, “ ihanet ettiğini” ve Erdoğan'ı devirmeye karar verdiğini kanıtlanma çabası etrafında dönüyor. Bunu kanıtlamak için de açıktan veya kulis ya da telefon konuşmaları ve bir dizi olaylar serdediliyor... Blog yazısında Erdoğan'ın, başkanlık sistemini desteklemek ve Erdoğan'ı devirmek isteyen Batının girişimi karşısında kendisini savunmak konusunda Davutoğlu'ndan taahhüt aldığı belirtiliyor. Blog yazısında [Pelikan Dosyası], Davutoğlu'nun verdiği sözleri tutmadığına vurgu yapılıyor... Davutoğlu'nun çok sayıdaki anlaşmazlıkları hatırlatılıyor. Ancak Blog yazısı, içerik olarak güvenilir “belgeler” ortaya koymuyor. Karalamak ve Davutoğlu hakkında yaygaralar koparmak için yine de yayınlanmıştır... Blog yazısında geçenler dikkatlice ve derince incelenip düşünüldüğünde, arkasında büyük olasılıkla Erdoğan yandaşı birinin olduğu görülür.

C- Erdoğan'a yakın olanlar hâlâ bu yönde açıklamalar yapıyorlar. Örneğin Erdoğan'a yakın olan Meclis Başkanı İsmail Kahraman, “İki şoförlü bir araba kazasız gidemez, mutlaka kaza yapar” dedi. [http://www.france24.com/ar/20160505] Halbuki herkes, Davutoğlu'nun muavin koltuğunda oturmakta olduğunu biliyor.

5- Tahmin edildiği gibi 22 Mayıs 2016 Pazar günü AKP'nin olağanüstü kongresi jet hızıyla gerçekleşti ve Bin Ali Yıldırım genel başkan olarak seçildi. Davutoğlu, başbakanlıktan istifa etti ve Cumhurbaşkanı Erdoğan, yeni hükümeti kurma görevini partinin yeni genel başkanı Bin Ali Yıldırım'a verdi... 23 Mayıs 2016 Pazartesi günü yeni hükümet jet hızıyla kuruldu. “Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Çarşamba günü yeni hükümetin ilk toplantısına başkanlık etti. Bu toplantı, Erdoğan'ın hükümet üzerindeki kontrolünü perçinleme niyetini teyit etmektedir. Öte yandan ana muhalefet partisi, başkanlık sistemini kan dökmeden bu ülkede gerçekleştiremezsiniz uyarısında bulundu. Başbakan görevi devraldıktan hemen sonra Amerikan ve Fransız modeline benzer başkanlık sistemini getirmek için hızlı bir şekilde elinden gelene yapacağını söyledi.” [25.05.2016 el-Arabiya] 24 Mayıs 2016'da Türkpess, internet sitesinde aktardığına göre “AK Parti lideri Bin Ali Yıldırım, yeni bakanlar kurulu listesini açıkladıktan kısa bir süre sonra Çankaya Köşkü'nde selefi Ahmed Davutoğlu'ndan başbakanlık görevini resmen devraldı. Yaklaşık 30 dakika süren ikili görüşmenin ardından Davutoğlu, görevi Bin Ali Yıldırım'a devrettikten sonra özel arabasıyla köşkten ayrıldı. Bin Ali Yıldırım, yeni bakanlar kurulu listesini Cumhurbaşkanı Erdoğan'a sunduktan sonra bugün kamuoyuna açıkladı. Hükümet güvenoyu aldıktan hemen sonra da Başbakan Bin Ali Yıldırım, AKP genel merkezine geçti ve orada Başbakan olarak ilk resmi toplantısını AKP'liler yaptı...”

AKP'nin olağanüstü kongresinde partinin fiili liderinin Erdoğan olduğu görüldü... Bin Ali Yıldırım, Erdoğan'a daha çok bağlı ve Erdoğan'ın önceliklerini hayata geçireceği için AKP genel başkanlığına getirildi. Bin Ali Yıldırım da yaptığı konuşmada, uyum, başkanlık sistemi ve bu partinin gerçek liderinin Erdoğan, AKP'nin yolunun da Erdoğan'ın yolu olduğuna vurgu yaptı.

6- Açıkça görüldüğü gibi Davutoğlu'nun görevden alınmasının büyük olasılıkla nedeni, Davutoğlu'nun Avrupa'ya mülteci akını konusunda AB ile müzakerelere yanaşması, müzakereler sırasında Davutoğlu'nu çevreleyen aura ve yukarıda da belirtildiği gibi Avrupa'nın ona olan ilgisidir... İlgili taraflar olan Amerika, Avrupa ve Erdoğan'ın açıklamalarına kısaca bir göz atıldığında, bu açıkça görülecektir:

A- ABD Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Mark Toner, Perşembe günü yaptığı açıklamada, ABD, Başbakan Ahmet Davutoğlu'nun istifasını “Türkiye'nin iç meselesi” olarak görmektedir dedi. [05.05.2016 Sputnik] Yani memnuniyetle karşılamaktadır...

B- Avrupa tarafından yapılan açıklamalar ise çok daha sertti. İngiliz basını, Davutoğlu'nun istifasını "saray darbesi" olarak niteledi ve hararetle Başbakan Davutoğlu'nu savundu. 06 Mayıs 2016'da el-Cezire sitesinin aktardığına göre "Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile Başbakan Ahmet Davutoğlu arasında AKP içi yetkiler ile ilgili olarak meydana gelen anlaşmazlık, bugünkü İngiliz gazetelerinin manşetlerine taşınmıştır. Financial Times, Davutoğlu'nun Almanya Başbakanı Angela Merkel ile bire bir müzakere ettiği Türkiye'den Avrupa Birliği'ne göçmen akışını durdurma anlaşmasının tehdit altında olduğunu yazdı. Gazetenin haberinde Başbakan tarafından imzalanan anlaşmaya Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın mesafeyle yaklaştığı belirtiliyor ve Erdoğan'ın Avrupa Birliği'ne gitgide daha fazla düşmanlık gösterdiği ifade ediliyor. Gazete, Avrupa Birliği yetkililerinden Türk vatandaşlarına yönelik vize muafiyeti anlaşmasının Erdoğan ile Davutoğlu arasındaki anlaşmazlıkta "bardağı taşıran son damla" olduğunu aktarıyor. Davutoğlu'nun istifası, dün Avrupa Komisyonu'nun Türkiye vatandaşlarının Schengen bölgesinde vizeden muaf tutulmalarına yönelik tavsiyesinden sadece birkaç saat sonra gelmiştir... Gazete yazısında, Erdoğan'ı otoriter Cumhurbaşkanı, "neo-İslamcı" ve Davutoğlu düşmanı olarak niteledi ve AB'ye pek olumlu bakmadığını söyledi."

Erdoğan ise Avrupa'yı eleştirerek ikiyüzlü davranmakla itham etti. Başkent Ankara'da yaptığı bir konuşmada "İşte AB'nin tavrını görüyorsunuz. Neymiş efendim? Terörle mücadeledeki terör örgütü konusundaki tavrımızı yumuşatmalıydınız." dedi ve "Bana bak, siz ne zamandan beri Türkiye'yi idare etmeye başladınız? Kim size bu yetkiyi verdi?" diye de sordu." [12.05.2016 el-Cezire] En son Avrupa Birliği'ne yönelik ateşli eleştirilerinden birinde Erdoğan, AB'yi ikiyüzlülükle suçladı. "Bugün terör örgütünü koynuna alan, yarın benzer örgütlerin kendilerine yönelecek eylemlerine de razıdır. Açıkça söylüyorum ki bu ikiyüzlülüktür." [12.05.2016 el-Cezire] 25 Mayıs 2016 günü el-Cezire'ye göre, "Erdoğan, Avrupalıları Türk vatandaşlarına vize muafiyeti için Türkiye'ye ikide bir yeni kriter dayatmamaya çağırdı... Erdoğan, AB'nin, Türkiye'den istediği şartları Latin Amerika ülkelerine Schengen vizesi için istemediğini söyledi ve "Türkiye'den siz bir müzakereci ülke olması hasebiyle bu tür şeyleri neden istiyorsunuz? diye de ekledi."

7- Buna göre Davutoğlu'nun görevden alınmasının büyük olasılıkla en büyük nedeni, Davutoğlu'nun AB ile ucu açık müzakerelere tutuşmasıdır. Nitekim bunu yukarıda belirttik. Davutoğlu'nun başkanlık sistemine taraftar olmaması değil, her ne kadar bu, Erdoğan'ı irrite etmiş olsa da... Erdoğan, Başbakan Davutoğlu'nu görevden alınca Türkiye'nin direksiyonunu kesin kesin Amerika'ya doğrulttu. İngiliz ve Avrupa'nın Türkiye rüyasına belli bir süreliğine kapıları kapattı... Bu nedenle Tayyip Erdoğan, Davutoğlu'nun istifasının kabul edildiği ve yeni genel başkan seçildiği AKP olağanüstü kongresini "Modern Türkiye tarihinin en önemli siyasi dönüm noktası" olarak görmüştür. Bu, kongrenin ardından parti ve devlet yönetiminde büyük ve köklü değişikliklerin olacağı anlamına gelir. Kongrenin hemen yansımaları oldu bile. Açık ki parti yönetiminin neredeyse yarısı değişti. Artı birçok devlet ve hükümet kurumunda değişikliklerin devam etmesi bekleniyor." [24.05.2016 Türkpress] Bunu belirtilen şu husus da teyit etmektedir, "Kongrede Erdoğan'ın mesajı, ayakta dinlendi ve bu, AKP kongrelerinde bir ilktir. Bu, partinin kurucusu ve devletin tepesindeki kişinin liderliğinin herkesçe kabulü anlamına gelir." [24.05.2016 Türkpress]

Benim tercih ettiğim görüşe göre Davutoğlu'nun AKP genel başkanlığından ve başbakanlıktan istifa etmesinin nedeni işte budur.

H.23 Şa'bân 1437
M.30 Mayıs 2016